

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากเนื้อหาที่ผู้เขียนได้กล่าวมาตั้งแต่บทที่ 1 ถึงบทที่ 4 นั้น ผู้เขียนมีความประสงค์ที่จะศึกษาคนควาและวิเคราะห์ถึงหลักกฎหมายและผลที่เกี่ยวกับการกู้เบิกเงินเกินบัญชี โดยผู้เขียนจะขอสรุปโดยรวบรวมเฉพาะหลักกฎหมายและปัญหาที่สำคัญ ๆ และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

(1) หลักกฎหมายที่ใช้บังคับกับการกู้เบิกเงินเกินบัญชี (overdrafts) กับการกู้ยืมเงินอย่างธรรมดา (loans)

การที่ธนาคารนำเงินฝากของบุคคลทั่วไปออกหาประโยชน์โดยการให้สินเชื่อแก่พ่อค้า นักธุรกิจ ในรูปแบบการให้กู้ยืมนั้น การให้กู้ยืมที่นิยมกันมากที่สุด คือ การกู้เบิกเงินเกินบัญชี (overdrafts) หรือที่นิยมเรียกว่า " O.D. " ซึ่งนิยมแพร่หลายกว่าการกู้ยืมเงินอย่างธรรมดา (loans) หรือการซื้อลดตั๋วเงิน (bills discounted)

การกู้ยืมเงินอย่างธรรมดา (loans) ธนาคารจะให้ลูกค้ายืมเงินเป็นก้อนจำนวนหนึ่ง อาจมีกำหนดชำระคืนเพียงคราวเดียวหรือเป็นงวด ๆ ก็ได้ ลูกค้ายืมเงินจากธนาคารได้โดยโดยไม่ต้องมีบัญชีเงินฝากกระแสรายวันกับธนาคารเสียก่อน การกู้ยืมเงินวิธีนี้เป็น การกู้ยืมตามความหมายที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะยืม หมวดยืมใช้สิ่งเคลื่อน ซึ่งมาตรา 653 กำหนดว่า การกู้ยืมเงินกว่า 50 บาทขึ้นไป จะต้อง มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่ง ลงลายมือชื่อผู้กู้เป็นสำคัญ จึงจะฟ้องร้องบังคับคดีกันได้

ส่วนการกู้เบิกเงินเกินบัญชี (overdrafts) นั้นเป็นวิธีการที่ธนาคารยอมตกลงให้ลูกค้าเบิกเงินเกินกว่าจำนวนเงินฝากที่ลูกค้ามีอยู่ในบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ดังนั้น การกู้เบิกเงินเกินบัญชี จึงมีจุดเริ่มต้นจากการที่ลูกค้านำเงินฝากธนาคารประเภทเงินฝากที่คงจ่ายคืนเมื่อทวงถาม โดยธนาคารจะคงมีพันธะจ่ายคืนแก่ลูกค้าตามคำสั่งของลูกค้า ซึ่งลูกค้าจะเบิกหรือถอนเงินได้โดยต้องใช้เช็คสั่งจ่ายจากบัญชีเงินฝากกระแสรายวันของตนเท่านั้น ฉะนั้น การฝากเงินกระแสรายวันจึงเป็นข้อตกลงระหว่างลูกค้ากับธนาคารที่ตกลงให้ลูกค้ามีสิทธิฝากหรือถอนเงินคืนได้ทุกวันหรือวันใดวันหนึ่งซึ่งเป็นวันทำการปกติของธนาคาร นิตินสัมพันธ์ระหว่างลูกค้าผู้ฝากเงินกับธนาคารผู้รับฝากเงิน จึงต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะฝากทรัพย์ วิธีเฉพาะการฝากเงิน (มาตรา 672 - 673) ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นสัญญาฝากเงินกระแสรายวัน โดยลูกค้าจะมีฐานะเป็นเจ้าของธนาคารแต่ฝ่ายเดียวเสมอ

ต่อมา ถ้ามีข้อเท็จจริงว่าลูกค้าได้มีการตกลงกับธนาคารให้ลูกค้ามีสิทธิเบิกเงินเกินกว่าจำนวนเงินที่ปรากฏในบัญชีเงินฝากกระแสรายวันด้วยแล้ว คู่สัญญาจะมียกข้อเป็นทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้โดยสภาพของการตกลงเบิกเงินเกินบัญชีที่จำเป็นต่อการหักทอนบัญชีกัน เมื่อลูกค้าได้นำเงินเข้าหรือออกผ่านบัญชีของตน เพื่อที่จะไถ่ทราบจำนวนเงินคงเหลือที่จะคงชำระแก่กันและกันและคิดดอกเบี้ยจากกันได้ ซึ่งนิตินสัมพันธ์ของธนาคารกับลูกค้าที่ไถ่ตกลงเบิกเงินเกินบัญชีนี้ สามารถปรับเข้าได้กับลักษณะของสัญญาบัญชีเดินสะพัด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 856 ซึ่งศาลฎีกาโดยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1122/2514 ก็ได้วินิจฉัยว่า การที่ลูกค้าผู้เปิดบัญชีเงินฝากกระแสรายวันไว้กับธนาคารพาณิชย์ และได้ทำการเดินสะพัดทางบัญชีโดยนำเงินฝากและถอนเงินไปใช้เรื่อยมา ภายหลังลูกค้ามีเงินฝากเหลืออยู่ในบัญชีเพียงเล็กน้อย

จึงได้ตกลงกับธนาคารนั้นขอเบิกเงินเกินบัญชี แล้วได้เบิกเงินเกินบัญชีโดยวิธีใช้เช็ค
สั่งจ่ายหลายครั้ง และได้นำเงินฝากเข้าบัญชีเพื่อลดหนี้บ้าง ทั้งนี้ไม่เข้าลักษณะการกู้ยืมเงิน
แต่เข้าลักษณะสัญญาบัญชีเดินสะพัด ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือฟ้องร้องบังคับคดี
กันได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 117/2518 ได้วินิจฉัยทำนองเดียวกัน)

แต่มีข้อที่น่าพิจารณากว่า เมื่อการกู้เบิกเงินเกินบัญชีเป็นวิธีที่ลูกค้ากู้ยืมเงินจาก
ธนาคาร ควรที่จะต้องมีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือ จึงจะฟ้องร้องบังคับคดีกันได้ตาม
มาตรา 653 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สำหรับบัญชีเดินสะพัด แม้ว่าการกู้เบิกเงิน
เกินบัญชีจะเป็นการที่ลูกค้ากู้ยืมเงินจากธนาคารก็ตาม แต่สภาพของการกู้ยืมเงินประเภทนี้
จะมีข้อตกลงหักถอนบัญชีนี้ระหว่างลูกค้ากับธนาคารในจำนวนเงินที่ลูกค้านำฝากกับเงิน
ที่ถอนหรือเบิกเกินบัญชีไป ซึ่งเข้ากับลักษณะสัญญาบัญชีเดินสะพัด ตามมาตรา 856 ประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ข้อตกลงให้หักถอนบัญชีนี้เองที่เป็นบัญชีเดินสะพัดที่ไม่จำเป็นต้องมีหลักฐาน
แห่งสัญญาที่จะใช้ฟ้องร้องบังคับคดีเพราะกฎหมายลักษณะบัญชีเดินสะพัดไม่มีบทบัญญัติเรื่อง
หลักฐานแห่งสัญญาไว้ ฉะนั้นการกู้เบิกเงินเกินบัญชีจึงไม่จำเป็นต้องมีหลักฐานแห่งสัญญาก็ฟ้องร้อง
บังคับคดีกันได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะ

การที่ธนาคารนิยมเรียกเงินฝากกระแสรายวัน (current deposit) เป็นเงินฝากเดินสะพัด และบัญชีที่ใช้เป็นหลักฐานในการจัดแจงรายการหรือรายละเอียดการฝากหรือถอนเงินโดยใช้เช็คส่งจ่าย เรียกว่า บัญชีกระแสรายวันเป็นบัญชีเดินสะพัด (current account) นั้น ถ้าพิจารณาตามความหมายของกฎหมายแล้ว คำว่า "บัญชีกระแสรายวัน" กับ "บัญชีเดินสะพัด" น่าจะมีความหมายแตกต่างกัน กล่าวคือ กรณีที่ลูกค้าฝากเงินไว้กับธนาคารประเภทเงินฝากกระแสรายวันอย่างเดียว โดยไม่มีข้อตกลงให้ลูกค้าเบิกเงินเกินบัญชีแล้ว คู่สัญญาย่อมมีความผูกพันในหน้าที่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะฝากทรัพย์เท่านั้น ไม่อาจนำหลักเกณฑ์ของกฎหมายลักษณะบัญชีเดินสะพัด (มาตรา 856 - 860) มาใช้บังคับได้เลย ดังนั้น ในการฝากเงินกระแสรายวัน ธนาคารควรเรียกว่า เงินฝากกระแสรายวัน บัญชีกระแสรายวันเท่านั้น ไม่ควรใช้คำว่า เงินฝากเดินสะพัด บัญชีเดินสะพัดซึ่งมักทำให้เกิดความสับสนขึ้น

แต่กรณีที่มีการฝากเงินกระแสรายวันนั้น ได้มีข้อตกลงให้ลูกค้าเบิกเงินเกินบัญชีด้วยแล้ว โดยสภาพย่อมมีการหักทอนบัญชีระหว่างกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะบัญชีเดินสะพัด สำหรับบัญชีที่ใช้เป็นหลักฐานจัดแจงรายการนำเงินเข้าออกและหักทอนบัญชีนั้น แม้ทางปฏิบัติจะเรียกว่า "บัญชีกระแสรายวัน" ก็ตาม แต่ก็น่า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จะถือไว้ว่าเป็นบัญชีเงินสะพัดโดยถือเป็นหลักฐานบัญชีหนี้ที่จัดทำขึ้น เพื่อให้มีการหักถอนบัญชีหนี้ตามกฎหมายลักษณะบัญชีเงินสะพัด

ดังนั้น ธนาคารควรเรียกชื่อเงินฝากกระแสรายวันรวมทั้งหลักฐานจกแจ้งรายการลงบัญชีเงินฝากประเภทนี้ให้ถูกต้องตามความหมายของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(2) ปัญหาการตีความของการกู้เบิกเงินเกินบัญชี

การที่ลูกค้าได้เปิดบัญชีฝากกระแสรายวันกับธนาคาร และสามารถสร้างความเชื่อต่อกันการเงินให้ปรากฏแก่ธนาคาร ลูกค้าน่าจะมีข้อตกลงขอเบิกเงินเกินบัญชีกับธนาคารได้ เพื่อความปลอดภัยของธนาคาร ธนาคารอาจจะเรียกร้องให้ลูกค้าจัดทำบุคคลหรือทรัพย์สินเป็นประกันในการขอเบิกเงินเกินบัญชีและธนาคารมักจะจัดทำสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นหลักฐานในการฟ้องร้องคดี

อย่างไรก็ตาม การกู้เบิกเงินเกินบัญชีอาจเกิดขึ้นได้โดยไม่จำต้องมีหลักฐานแห่งสัญญาที่ฟ้องร้องบังคับคดี ซึ่งในกรณีนี้ในหมู่นายธนาคารเรียกว่า "ไอทีชั่วคราว" กล่าวคือ ในตอนท้ายของใบคำขอเปิดบัญชีเงินฝากกระแสรายวันจะมีข้อความระบุว่า

"ข้าพเจ้าได้ทราบระเบียบข้อปฏิบัติการใช้บัญชีเงินฝากกระแสรายวันที่ธนาคารได้จัดพิมพ์ไว้แล้วและได้ขอเปิดบัญชีนี้แล้ว ขอมตกลงรับเอาปฏิบัติและเข้าผูกพันตามระเบียบข้อปฏิบัติดังกล่าวทุกประการ"

และในระเบียบข้อปฏิบัติการใช้บัญชีเงินฝากกระแสรายวันจะมีข้อความขอสั่งระบุว่า

"ถ้าเงินในบัญชีของลูกค้ามีไม่พอจ่ายตามเช็ค โดยปกติธนาคารจะปฏิเสธการจ่ายเงินโดยสิ้นเชิง แต่เมื่อธนาคารไต่ถามต้นจ่ายเงินให้ไปก่อน ลูกค้ายอมเป็นอันยอมรับผิดชอบที่จะจ่ายเงินส่วนที่เกินคืนแก่ธนาคาร เสมือนหนึ่งได้ชอรองเบิกเงินเกินบัญชีไว้กับธนาคาร... ฯลฯ"

เมื่อพิจารณาข้อความตอนท้ายของใบคำขอเบิกบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ประกอบกับข้อความข้อหนึ่งที่ระบุในระเบียบข้อปฏิบัติที่กล่าวมาข้างต้น ถือได้ว่าลูกค้าได้แสดงเจตนาทำคำเสนอขอทำสัญญาฝากเงินกระแสรายวันและชอตกลงล่วงหน้าในการขอเบิกเงินเกินบัญชีด้วย เมื่อธนาคารได้ตกลงอนุมัติให้ลูกค้าเบิกบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน สัญญาฝากเงินกระแสรายวันและชอตกลงขอเบิกเงินเกินบัญชีก็เกิดขึ้นตามหลักเกณฑ์ทั่วไปของกฎหมายลักษณะนิติกรรมสัญญา คู่สัญญาต้องยอมรับผูกพันตามชอตกลงที่เกิดขึ้นทั้งหมด

การที่ธนาคารไต่ถามต้นจ่ายเงินตามเช็คที่ลูกค้าส่งจ่ายเกินบัญชี จึงเป็นการที่ธนาคารได้ปฏิบัติตามชอตกลงขอเบิกเงินเกินบัญชี ลูกค้าจึงต้องมีความผูกพันตามชอตกลงดังกล่าว เช่นเดียวกันด้วย แม้ทางปฏิบัติจะเรียกว่าเป็นการเบิกเงินเกินบัญชีชั่วคราวก็ตาม แต่ในทางกฎหมายแล้วไม่ว่าจะเป็นเบิกเงินเกินบัญชีชั่วคราวหรือแบบถาวร (ทำเป็นหนังสือสัญญาเบิกเงินเกินบัญชี) ต่างก็เป็นสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีที่โดยสภาพแล้วจะมีการหักถอนบัญชีระหว่างธนาคารกับลูกค้า ทำให้ทางมีโอกาสเป็นเจ้าของหรือลูกหนี้ซึ่งกันและกันได้ ซึ่งสัญญาดังกล่าวปรับเข้าไต่กับลักษณะของสัญญาบัญชีเกินสะพัด มาตรา 856 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ในบัญชีดังกล่าว ศาลฎีกาโดยคำพิพากษาฎีกาที่ 458/2525 (ระหว่างธนาคาร เอเซียทริสต์ จำกัด โจทก์ นายประเสริฐ ประภาสะโบล จำเลย) ก็ได้วินิจฉัยข้อกฎหมาย โดยที่เกราะหวา ระเบียบการฝากเงินกระแสรายวันที่อยู่ด้านหลังคำขอเปิดบัญชีเงินฝาก กระแสรายวัน ข้อ 12 ความว่า "ถ้าเงินในบัญชีของผู้ฝากมีไม่พอจ่ายตามเช็ค โดยปกติ ธนาคารจะปฏิเสธการจ่ายเงินนั้นโดยสิ้นเชิง แต่เมื่อธนาคารได้ผ่อนผันจ่ายเงินตามเช็คนั้น ให้ไป ผู้ฝากยอมเป็นอันยอมรับผูกพันคนที่จ่ายเงินส่วนที่เกินคืนให้ธนาคาร เสมือนหนึ่งได้ ขอร้องให้เบิกเงินเกินบัญชีไว้กับธนาคาร ในกรณีที่เงินในบัญชีเงินฝากมีไม่พอจ่ายตามเช็ค หลายฉบับที่นำมาเรียกเก็บพร้อม ๆ กัน ธนาคารทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะจ่ายเงินตามเช็คฉบับ ใดก็ได้" ศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมใหญ่เห็นว่า ตามระเบียบการฝากเงิน เมื่อมีการตกลง กันเช่นนี้ ย่อมถือได้ว่าเป็นสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีระหว่างธนาคาร โจทก์และจำเลย ซึ่ง โจทก์จำเลยจะต้องผูกพันปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าว การที่จำเลยทำสัญญาเบิกเงินเกินบัญชี กับธนาคารโจทก์ มีการนำเงินเข้าฝากในบัญชีและเบิกเงินอยู่เรื่อย ๆ โดยวิธีใช้เช็คสั่ง จ่ายหลายครั้งและยอมเสียดอกเบี้ยทบต้นตามธรรมเนียมประเพณีของธนาคาร ดังนั้น เข้าลักษณะสัญญาบัญชีเกินสะพัดตามมาตรา 856 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ข้อเสนอแนะ

ในทางปฏิบัติ เมื่อลูกค้าได้มีคำขอเปิดบัญชีเงินฝากกระแสรายวันและธนาคาร ได้อนุมัติตามคำขอแล้ว ธนาคารมักจะไม่จัดสำเนาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรณีนี้ ให้ แก่ลูกค้าเลย และผู้เขียนเข้าใจว่ามีลูกค้าน้อยรายที่จะได้อ่านระเบียบข้อปฏิบัติการใช้บัญชี เงินฝากกระแสรายวันก่อนที่จะลงนาม ทำให้ลูกค้าอาจจะไม่ทราบถึงข้อตกลงเบิกเงินเกิน บัญชีว่ามีอยู่อย่างใด และอาจเข้าใจว่าการที่ธนาคารได้ผ่อนผันจ่ายเงินตามเช็คที่ตน สั่งจ่ายเกินบัญชีนั้น เป็นการที่ธนาคารได้ผ่อนผันในเชิงธุรกิจการค้ามากกว่าจะเป็นข้อตกลง ขอเบิกเงินเกินบัญชี

ฉะนั้น ธนาคารจึงควรที่จะชี้แจงถึงระเบียบข้อปฏิบัติการใช้บัญชีเงินฝาก กระแสรายวันในข้อที่เกี่ยวกับลูกค้าจะส่งจ่ายเช็คเกินบัญชีว่าจะมีผลเป็นอย่างไรให้ แก่ลูกค้าทราบด้วย ตลอดจนธนาคารควรจัดเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเปิด บัญชีเงินฝากกระแสรายวันให้แก่ลูกค้าเช่นกัน และท้ายคำขอเปิดบัญชีเงินฝากกระแส รายวัน ควรระบุว่า

"ข้าพเจ้าได้ทราบระเบียบข้อปฏิบัติการใช้บัญชีเงินฝากกระแสรายวันที่ ธนาคารจัดพิมพ์อยู่ตามหลังในคำขอนี้ และให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของคำขอนี้ โดย ข้าพเจ้าตกลงยอมรับปฏิบัติและเข้าผูกพันตามระเบียบข้อปฏิบัติดังกล่าวทุกประการ"

(3) ปัญหาการคัดลอกเบี้ยทบต้นในสัญญาเปิดเงินเกินบัญชี

เมื่อนิติสัมพันธ์ระหว่างธนาคารกับลูกค้าตามสัญญาเปิดเงินเกินบัญชีต้องควม ลักษณะของสัญญาบัญชีเกินสะพัดแล้ว การจะบังคับให้มีผลตามสัญญาจึงต้องนำหมบัญชีว่าควม บัญชีเกินสะพัด ตามมาตรา 856 - 860 มาใช้บังคับ

โดยสภาพของสัญญาเปิดเงินเกินบัญชี เมื่อลูกค้าได้นำเงินเข้าหรือออกผ่าน บัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ทางปฏิบัติ ธนาคารซึ่งจะเป็นผู้จัดทำบัญชีเพื่อแจกแจงรายการ ที่ลูกค้านำเงินเข้าออกผ่านบัญชี จะทำการหักถอนบัญชีทุกรายการหรือทุกครั้งหรือทุกวัน ที่ลูกค้าได้นำเงินเข้าหรือออกผ่านบัญชี เพื่อที่จะได้ทราบว่าธนาคารหรือลูกค้าเป็นเจ้าของนี้ หรือลูกหนี้กันอยู่เท่าใด หากลูกค้าเป็นเจ้าของนี้ของธนาคาร (ภาษาธนาคารเรียกว่า "บัญชีค้ำค่า" ปกติธนาคารจะไม่คัดลอกเบี้ยให้แก่ลูกค้า แต่ในทางตรงข้าม หากลูกค้า เป็นลูกหนี้ของธนาคาร (ภาษาธนาคารเรียกว่า "บัญชีค้ำแดง") แล้ว ธนาคารจะคิด

คอกเบี้ยรายวันในยอดหนี้แต่ละยอดเมื่อมีการหักทอนบัญชีแล้ว ลูกคามีฐานะเป็นลูกหนี้
ของธนาคาร และธนาคารจะทำการรวบรวมคอกเบี้ยของแต่ละยอดที่ลูกค้าเป็นหนี้ธนาคาร
ที่คิดเป็นรายวันนั้น คำนวณเป็นคอกเบี้ยประจำเดือนนั้น ๆ ตามวิธีคำนวณของธนาคาร
เพื่อให้ลูกค้าชำระคอกเบี้ยตามข้อตกลงในสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชี คอกเบี้ยของแต่ละ
เดือนนั้นจึงมีจำนวนไม่เท่ากัน

นอกจากมาตรา 860 ที่กำหนดให้มีการคิดคอกเบี้ยในยอดเงินคงเหลือที่เกิด
จากการหักทอนบัญชีและยังไม่ชำระแก่กัน ซึ่งธนาคารคิดคอกเบี้ยเป็นรายวัน เพื่อรวบรวม
เป็นคอกเบี้ยประจำเดือนนั้น ๆ แล้ว หากลูกค้าผิดนัดไม่ชำระคอกเบี้ยประจำเดือนนั้น ๆ
ตามที่ตกลงในสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีธนาคารก็มีสิทธิยึดคอกเบี้ยหยกจากลูกค้าได้อีก
ทั้งนี้เป็นผลมาจากบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 655 วรรค 2
โดยถือว่ามิใช่การชำระค่าขายที่คำนวณคอกเบี้ยหยกในบัญชีเดินสะพัดได้ ดังนั้น ถ้าเมื่อใด
ลูกค้าผิดนัดไม่ชำระคอกเบี้ยให้ธนาคารตามที่ตกลงในสัญญา ธนาคารก็จะเอาคอกเบี้ยที่
ค้างหยกเงิน ถ้าผิดนัดอีกต่อไปก็ยึดคอกเบี้ยอีก จึงเป็นการยึดคอกเบี้ยซ้อนคอกเบี้ยได้
ไม่เป็นการต้องห้ามตามกฎหมาย เพราะในกรณีดังกล่าวเราไม่นำหลักเกณฑ์ตามประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 224 อันเป็นบททั่วไปมาใช้บังคับ หากแต่บังคับตามมาตรา
655 วรรค 2 ซึ่งเป็นบทบัญญัติในเอกเทศสัญญา จึงเป็นการเข้าหลักกฎหมายทั่วไปว่า
"หากในเอกเทศสัญญามีบทบัญญัติไว้ โดยเฉพาะแล้ว จะนำหลักที่บัญญัติไว้โดยบททั่วไปมาใช้
บังคับไม่ได้"

ในปัญหาดังกล่าว ศาลฎีกาโดยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 658 - 659/2511 (ระหว่างนายเคื่อน บุณนาค กับพวก โจทก์ นายถวิล ยมากุล กับพวก จำเลย) โดยมติที่ประชุมใหญ่ ศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้ตอนหนึ่งว่า "ข้อตกลงที่ยอมให้ธนาคารพาณิชย์ คัดคอกเบี้ยทบต้นเป็นรายเดือนนั้น เป็นข้อตกลงที่เพิ่มการค้ำที่คำนวณดอกเบี้ยทบต้นในบัญชีเงินสะพัด จึงใช้ได้ไม่เป็นโมฆะ"

จากหลักกฎหมายและคำพิพากษาศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมใหญ่ข้างต้นนี้ จะสังเกตได้ว่า การที่ธนาคารมีสิทธิคัดคอกเบี้ยทบต้นจากลูกค้าไถ่นั้นเป็นผลจากบัญญัติ มาตรา 655 วรรค 2 ที่ว่ามีประเพณีการค้าขายที่ให้คัดคอกเบี้ยทบต้นในบัญชีเงินสะพัด ลำพังแต่มีประเพณีการค้าของธนาคารให้คัดคอกเบี้ยทบต้นได้เพียงอย่างเดียวหาทำให้ธนาคารมีสิทธิคัดคอกเบี้ยทบต้นเป็นรายเดือนจากลูกค้าไถ่ไม่ ธนาคารจะต้องมีข้อตกลงโดยชัดแจ้งกับลูกค้าในอันที่ธนาคารจะอ้างเพื่อคัดคอกเบี้ยทบต้นได้

ข้อเสนอแนะ

แม้ธนาคารจะอ้างประเพณีการค้าเพื่อคัดคอกเบี้ยทบต้นจากลูกค้าไถ่ แต่ธนาคารก็ควรมีหน้าที่นำสืบให้ศาลเห็นว่าในเรื่องดังกล่าวมีประเพณีการค้าของธนาคารที่ทำกันเป็นปกติในการคัดคอกเบี้ยทบต้น ลำพังแต่เขียนไว้ในสัญญาว่า "การกู้ยืมให้เป็นไปตามประเพณีของผู้ใหญ่" ยังไม่พอพียงใ้ว่า เป็นการที่ลูกค้ายอมให้คัดคอกเบี้ยทบต้นได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 543/ 2510) และธนาคารก็จะสร้างประเพณีขึ้นตามชอบใจไม่ได้ เมื่อมาตรา 655 วรรค 2 มีความมุ่งหมายที่ให้มีการค้าคัดคอกเบี้ยทบต้นได้ผิดแยกไปจากมาตรา 655 วรรค 1 แล้ว นอกจากที่ธนาคารจะนำ "ประเพณี" การค้าของธนาคารมาอ้างเพื่อคัดคอกเบี้ยทบต้นแล้ว ธนาคารควรที่จะมี "ข้อตกลง" (agreement) ให้ปรากฏชัดแจ้ง

ในสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีว่า "ลูกค้าไคยินยอมให้ธนาคารนำดอกเบี้ยที่ค้างชำระ
ทบเข้ากับจำนวนเงินที่ค้างอยู่ และให้ถือว่าดอกเบี้ยที่ทบเข้าไปนั้นกลายเป็นต้นเงิน
อันลูกค้าจะต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราที่ตกลงไว้กับธนาคารด้วย" และศาลควรพิเคราะห์
ถึงว่า ลำพังแต่ธนาคารอ้างประเพณีการค้าของธนาคารที่จะคิดดอกเบี้ยทบต้นนั้นยังไม่
เพียงพอที่จะให้ธนาคารคิดดอกเบี้ยทบต้นได้ ธนาคารจะต้องมีข้อตกลงโดยแจ้งชัดที่กำหนด
ให้ธนาคารมีสิทธิดังกล่าวด้วย

ปัญหามีข้อไปว่า หากลูกค้าผู้ผิดนัดไม่ชำระดอกเบี้ยตามข้อตกลงและยอมให้
ธนาคารคิดดอกเบี้ยทบต้นไถ่นั้น ลูกค้าจะฟ้องชำระดอกเบี้ยทบต้นให้แก่ธนาคารถึงเมื่อใด

- (ก) เมื่อลูกค้าชำระหนี้ให้แก่ธนาคารจนเสร็จสิ้น หรือ
- (ข) จนถึงเมื่อลูกค้าตกเป็นผู้ผิดนัดไม่ชำระหนี้เบิกเงินเกินบัญชี

ปัญหานี้หากจะถือตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ศาลฎีกาเคยพิพากษาไว้ อาทิ
คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 658 - 659/2511, 156/2513, 554/2513 ซึ่งวินิจฉัยว่า
เมื่อการคิดดอกเบี้ยทบต้นจะกระทำได้เพราะมีประเพณีการค้าขายเช่นให้คำนวณ
ดอกเบี้ยในบัญชีเดินสะพัดตามมาตรา 655 วรรค 2 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์ ถ้าบัญชีเดินสะพัดนั้นมีการหักถอนบัญชีนี้ระหว่างกันและเรียกกรองให้ชำระเงิน
คงเหลืออันเป็นการเลิกสัญญาบัญชีเดินสะพัดตามนัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
มาตรา 856, 859 และลูกหนี้ผิดนัดแล้ว ซึ่งลูกหนี้จะเบิกเงินเกินบัญชีอีกไม่ได้ ย่อม
ไม่มีเหตุที่ธนาคารจะอ้างมาคิดดอกเบี้ยทบต้นได้ต่อไป ทั้งมาตรา 224 วรรค 2 ก็
บัญญัติมิให้คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัด

จากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้น พอสรุปได้ว่า กรณีที่ธนาคารไม่มีสิทธิคิดดอกเบี้ย
ทบต้นจากลูกค้าได้อีกต่อไป ต้องให้เหตุการณ์ประกอบกันดังต่อไปนี้

- (ก) ได้มีการหักทอนบัญชีนี้ระหว่างธนาคารกับลูกค้า
- (ข) ธนาคารผู้เป็นเจ้าของได้เรียกร้องให้ลูกค้าชำระหนี้เงินคงเหลือจากการ
หักทอนบัญชี (ทางปฏิบัติ ธนาคารจะมีหนังสือบอกกล่าวไปยังลูกค้า ให้ลูกค้านำเงินมาชำระ
หนี้ภายในเวลาที่ธนาคารกำหนดไว้) ซึ่งเป็นเหตุการณ์อันถือได้ว่าธนาคารได้บอกเลิก
สัญญาเบิกเงินเกินบัญชี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 856, 859 แล้ว
- (ค) ลูกค้าตกเป็นผู้ผิดนัดไม่ยอมชำระหนี้ตามที่ธนาคารเรียกร้อง เหตุการณ์
ที่ถือว่าลูกค้าตกเป็นผู้ผิดนัด ได้แก่ หลังจากที่ธนาคารหักทอนบัญชีและมีการเรียกร้องให้
ลูกค้าชำระหนี้เงินที่เบิกเกินบัญชีจากการหักทอนบัญชี แต่ลูกค้าไม่ยอมชำระ

สำหรับผู้เขียนนั้น เห็นด้วยกับเหตุผลที่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่า ไม่ให้ธนาคารมี
สิทธิคิดคำนวณดอกเบี้ยทบต้นจากลูกค้าต่อไปอีก แต่เห็นว่าควรถือเอาเหตุการณ์ที่จะไม่ให้
ธนาคารคิดดอกเบี้ยทบต้นต่อไปมีเพียง 2 ประการ คือ เมื่อได้มีการหักทอนบัญชีนี้ระหว่าง
ธนาคารกับลูกค้าประการหนึ่ง แล้วธนาคารผู้เป็นเจ้าของได้เรียกร้องให้ลูกค้าชำระหนี้เงิน
คงเหลือจากการหักทอนบัญชีอันถือได้ว่า ธนาคารได้บอกเลิกสัญญาเบิกเงินเกินบัญชี นิตินัย
ระหว่างธนาคารกับลูกค้าในบัญชีเกินสะพัดจึงต้องสิ้นสุดลงอีกประการหนึ่ง จึงไม่ควรขยาย
เวลาให้ธนาคารมีสิทธิคิดดอกเบี้ยทบต้นไปถึงวันที่ลูกค้าตกเป็นผู้ผิดนัด ทั้งนี้เพราะว่า ประเพณี
การค้าขายที่ให้คำนวณดอกเบี้ยทบต้นในบัญชีเกินสะพัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
มาตรา 655 วรรค 2 นั้น นิตินัยระหว่างคู่สัญญาในบัญชีเกินสะพัดยังคงมีต่อกันอยู่
ตลอดเวลาที่อีกฝ่ายมีสิทธิคิดดอกเบี้ยทบต้น ดังนั้น เมื่อธนาคารได้บอกเลิกสัญญาบัญชี

เกินสะพัดแล้ว สัญญาบัญชีเกินสะพัดยอมสิ้นสุดลง และในขณะเดียวกันลูกค้าก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะ
 กระจายเช็คถอนเงินออกจากบัญชีต่อไปอีกไม่ได้เช่นกัน จึงไม่มีเหตุที่ธนาคารจะอ้างเพื่อ
 คัดออกเบียดเบียนอีกต่อไป

ผู้เขียนขอยกคำพิพากษาฎีกาชั้นต้นสนับสนุนความคิดของผู้เขียน คือ คำพิพากษา
 ฎีกาที่ 868/2524 (ระหว่างธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด โจทก์ นายชวลิต ทั้งสัมพันธ
 จำเลย) คดีนี้จำเลยได้ฎีกาข้อหนึ่งว่า บัญชีเกินสะพัดของจำเลยได้สิ้นสุดลงเมื่อวันที่
 25 ธันวาคม 2517 ธนาคารโจทก์จึงไม่มีสิทธิ์คัดออกเบียดเบียนจำเลยนับแต่วันที่
 25 ธันวาคม 2517 อีกต่อไป

ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า โจทก์ได้ตกลงให้จำเลยเบิกเงินเกินบัญชีได้ในวงเงิน
 37,000,000 บาท นับแต่วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2513 เป็นต้นมา ต่อมาวันที่เบิกเงินเกิน
 บัญชีของจำเลยก็มีจำนวนมากกว่า 37,000,000 บาท ตลอดมา จนถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน
 2517 จำเลยมีหนี้ตามบัญชีเกินสะพัดมีจำนวน 60,853,640 บาท 46 สตางค์ ต่อมา
ธนาคารโจทก์ได้มีหนังสือลงวันที่ 23 ธันวาคม 2517 ให้จำเลยชำระหนี้เงินที่เบิกเงิน
เกินบัญชี และให้ไถ่ถอนการจำนองโดยให้ไถ่ถอนการจำนองเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่
 จำเลยได้รับหนังสือดังกล่าว จำเลยได้รับหนังสือดังกล่าวเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2517
 ทั้งนี้ จึงต้องถือว่าธนาคารโจทก์บอกเลิกสัญญาบัญชีเกินสะพัดและบอกกล่าวบังคับจำนอง
กับจำเลยแล้ว และบัญชีเกินสะพัดได้สิ้นสุดลงในวันที่ 25 ธันวาคม 2517 ซึ่งเป็นวันที่
 จำเลยได้รับหนังสือจากโจทก์ ดังนั้น ธนาคารโจทก์จึงจะคัดออกเบียดเบียนจำเลย
 ต่อไปไม่ได้

จะเห็นว่า ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่าสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีได้สิ้นสุดลงในวันที่จำเลย
 ได้รับหนังสือบอกกล่าวของธนาคารโจทก์ (วันที่ 25 ธันวาคม 2517) ซึ่งเป็นวันที่การแสดง
 เจตนาบอกเลิกสัญญาของธนาคารโจทก์ไปถึงจำเลย

(4) ปัญหาว่าสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีจะสิ้นสุดลงด้วยเหตุใดบ้าง

ในปัญหานี้ผู้เขียนจะขอสรุปถึงเหตุที่ทำให้สัญญาเบิกเงินเกินบัญชีสิ้นสุดลง

2 ประการคือ

(ก) เมื่อถึงเวลาที่ตกลงกันไว้ในสัญญา กล่าวคือ เมื่อธนาคารและลูกค้าได้ตกลงกันไว้โดยชัดแจ้งว่า ให้สัญญาเบิกเงินเกินบัญชีเป็นอันสิ้นสุดทันทีในระยะเวลาใดก็ยอมเป็นไปตามนั้น ดังนั้น เมื่อถึงเวลาที่ตกลง การมีบัญชีเดินสะพัดระหว่างกันก็สิ้นสุดลงอันต้องมีการหักถอนบัญชีและชำระหนี้ที่ติดกันให้เสร็จสิ้นไป กรณีเช่นนี้ถือว่า สัญญาเบิกเงินเกินบัญชีสิ้นสุดลงเพราะครบกำหนดเงื่อนไขสิ้นสุดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 153 วรรค 2 โดยที่คู่สัญญาไม่จำเป็นต้องมีการบอกเลิกสัญญากันอีก ดังนั้น เมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในสัญญาแล้ว ธนาคารละเลยไม่ทวงถามหรือฟ้องร้องเป็นเวลาต่อมาอีกนาน ธนาคารก็จะเรียกดอกเบี้ยทบต้นอีกไม่ได้ เพราะถือว่าสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีได้ระงับสิ้นไปแล้วตั้งแต่วันที่ครบกำหนดในสัญญา

อย่างไรก็ดี ในปัญหาดังกล่าวนี้นศาลฎีกาโดยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2728/2517

(ระหว่าง ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด โจทก์ นางลาวัญญ์ สุนทรสวัสดิ์ จำเลย)
ได้วินิจฉัยว่า การที่จำเลยทำสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีกับธนาคารโจทก์ มีการนำเงินเข้าฝากในบัญชีและเบิกเงินเกินบัญชีโดยใช้เช็คสั่งจ่ายหลายครั้งนั้นเข้าลักษณะสัญญาบัญชีเดินสะพัด แม้สัญญาเบิกเงินเกินบัญชีนั้นจะมีกำหนดระยะเวลา แต่ก็ไม่มิข้อสัญญาระบุว่า เมื่อสิ้นกำหนดระยะเวลาดังกล่าวแล้ว สัญญาเป็นอันเลิกทันที เมื่อยังมีใ้ผู้มีฝ่ายใดบอกเลิกสัญญา โจทก์ยอมมีสิทธิหักดอกเบี้ยทบต้นได้ตามสัญญาจนกว่าจะมีการบอกเลิกสัญญาและหักถอนบัญชีกันแล้ว

ด้วยความสะดวกอย่างสูงต่อคำพิพากษาฎีกาข้างต้นนี้ ผู้เขียนเห็นว่า การที่
 ธนาคารโจทก์กับจำเลยได้ตกลงกำหนดระยะเวลาของสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีไว้ชัดเจน
 แล้ว ก็น่าจะถือว่าสัญญาได้สิ้นสุดลงตามเงื่อนไขที่ตกลงกันไว้ โดยไม่จำเป็นต้องมีการบอก
 เลิกสัญญากันอีกครั้งหรือไม่จำต้องมีข้อความในสัญญาระบุว่า เมื่อสิ้นกำหนดระยะเวลานั้น
 แล้ว ให้ถือว่าสัญญาเป็นอันเลิกกันทันที ดังนั้น เมื่อสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีได้กำหนด
 ระยะเวลาไว้ ควรที่จะถือว่าสัญญาได้เจตนารมณ์ที่จะให้สัญญาเลิกและสิ้นสุดลงในวันที่
 กำหนดในสัญญาโดยปริยายแล้ว การที่ความเช่นนี้ น่าจะให้ความเป็นธรรมแก่คู่สัญญา เพราะ
 มีฉันทน์แล้ว เมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามสัญญาแล้ว ลูกค้าไม่ขอต่ออายุสัญญา หรือไม่
 ได้ติดต่อธนาคาร หรือความไม่สุจริตใจของธนาคารที่แก่งปลอยเป็นเวลาหลายปีโดย
 ไม่บอกเลิกสัญญาหรือทวงถามลูกค้าให้ชำระหนี้ (ปกติธนาคารมักจะมีผู้ค้าประกันหรือ
 หลักทรัพย์ประกันการกู้เบิกเงินเกินบัญชี จึงไม่วิตกที่ตนจะไม่ไต่ชำระหนี้ตามสัญญา) ต่อมา
 ธนาคารจึงบอกเลิกสัญญาทวงถามให้ลูกค้าชำระหนี้ เช่นนี้แล้วลูกค้าอาจต้องเสียดอกเบี้ย
 ทบต้นเป็นระยะหลายปี ทำให้จำนวนเงินที่ฟ้องร้องสูงกว่าหนี้ที่จะต้องชำระจริงในวันครบ
 กำหนดสัญญาเป็นเท่าตัวก็ได้

ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะว่า เพื่อที่จะไม่ให้มีการตีความเจตนารมณ์ในเรื่อง
 กำหนดระยะเวลาหรืออายุของสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีที่คู่สัญญากำหนดไว้ เป็นอย่างอื่น
 ผู้เขียนขอยกร่างข้อสัญญาในเรื่องอายุของสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีไว้ดังนี้

"ผู้เบิกเงินเกินบัญชีได้ตกลงขอกู้เบิกเงินเกินบัญชีจากธนาคาร เป็นจำนวนเงิน
 ไม่เกิน.....บาท (.....) โดยมีกำหนด
 อายุสัญญา.....เดือน (ปี) นับแต่วันทำสัญญานี้เป็นต้นไป และผู้เบิกเงินเกินบัญชี
 ทกลงว่าจะชำระหนี้ตามสัญญานี้ให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาดังกล่าวด้วย"

หรืออาจกำหนดอายุของสัญญาตามวันปฏิทินก็ได้ เช่น

".....โดยครบกำหนดอายุสัญญาวันที่.....เดือน.....พ.ศ....."

อย่างไรก็ดี เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่า สัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีเป็นสัญญาทางเศรษฐกิจที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งต้องตกอยู่ในภาวะจำยอมไม่มีโอกาสต่อรองเป็นอย่างอื่น จำต้องลงนามตกลงในสัญญาที่ขอความในสัญญาได้ถูกกำหนดโดยคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหลังนี้ อาจมีวิธีการไร้อภัยค่าในสัญญาที่จะเป็นคุณแก่ฝ่ายตน เช่น ได้กำหนดขอความในสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีว่า

"ผู้เบิกเงินเกินบัญชี ได้ตกลงชอกู้เบิกเงินเกินบัญชีจากธนาคาร เป็นจำนวนเงินไม่เกิน บาท (.....) โดยผู้เบิกเงินเกินบัญชีตกลงว่าจะผ่อนชำระหนี้ตามสัญญานี้ให้ลดน้อยลงเรื่อย ๆ และให้หมดเสร็จสิ้นภายในวันที่.....เดือน.....พ.ศ....."

และเมื่อในสัญญาก็ไม่มีข้อสัญญาระบุว่า "หากสิ้นสุดระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ให้ถือว่าสัญญานี้เป็นอันยกเลิกกันทันที" ด้วยแล้ว ผู้เขียนเห็นว่า ขอความในสัญญาดังกล่าว อาจจะทำให้พิจารณาไปได้ว่า เป็นการกำหนดเวลาชำระหนี้คืนหนี้ที่ลูกค้าเบิกเงินเกินบัญชีมากกว่าที่จะเป็นการกำหนดอายุของสัญญา ดังนั้น ไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด สัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชี ควรที่คู่สัญญาจะให้มีการระบุขอความที่ว่า "หากสิ้นสุดระยะเวลาดังกล่าวแล้ว ถือว่า สัญญานี้เป็นอันยกเลิกกันทันที" ไว้ในสัญญาด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ถึงกำหนดเวลาแล้ว หากมีการทออายุสัญญาถูกเบิกเงินเกินบัญชีโดยคู่สัญญาตกลงกัน หรือยังมีการให้บัญชีเดินสะพัดกันอยู่ เช่น ครบกำหนดสัญญาแล้ว ลูกค้ายังส่งจ่ายเช็คเบิกเงินและธนาคารก็ยินยอมจ่ายเงินไปอีก เช่นนี้ถือว่าเป็นการทออายุของสัญญาโดยปริยายแล้ว กลายเป็นสัญญาถูกเบิกเงินเกินบัญชีที่มีใ้กำหนดเวลาไว้ ธนาคารยอมมีสิทธิคิดดอกเบี้ยทบต้นต่อไปจนกว่าจะมีการบอกเลิกสัญญา (คำพิพากษาฎีกาที่ 2176/2522, 2275/2522)

(ข) เมื่อคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งบอกเลิกสัญญา

จากบทบัญญัติมาตรา 859 ที่กำหนดให้คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิที่จะบอกเลิกสัญญาบัญชีเดินสะพัดและให้หักทอนบัญชีกันในระยะเวลาใด ๆ ก็ได้ ถ้าไม่มีอะไรปรากฏเป็นข้อห้ามตั้งที่กล่าวมา ซึ่งการบอกเลิกสัญญาย่อมเป็นไปตามหลักเกณฑ์ทั่วไป ดังที่บัญญัติในกฎหมายลักษณะสัญญา มาตรา 386 วรรคแรก ที่ว่าคู่สัญญาผู้มีสิทธิเลิกสัญญาต้องแสดงออกมายังคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งว่าตนเลิกสัญญา โดยไม่จำต้องให้อีกฝ่ายหนึ่งตกลงหรือยินยอมด้วย และการบอกเลิกสัญญาจะมีผลนับแต่ที่การแสดงเจตนาบอกเลิกสัญญาของคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งไปถึงคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง (มาตรา 130 วรรค 1 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์)

ดังนั้น เมื่อธนาคารกับลูกค้าได้ตกลงทำสัญญาถูกเบิกเงินเกินบัญชีกันแล้ว ต่อมาธนาคารเห็นว่าฐานะการเงินลูกค้าไม่ดี ธนาคารก็อาจบอกเลิกสัญญาได้ทั้ง ๆ ที่ลูกค้ายังเบิกเงินไม่ครบตามจำนวนที่ตกลงหรือยังไม่สิ้นสุดเวลาที่กำหนดก็ตาม และขณะเดียวกัน ลูกค้าก็มีสิทธิบอกเลิกสัญญาถูกเบิกเงินเกินบัญชีเมื่อใดก็ได้ โดยมีหนังสือขอปิดบัญชี ใ้

การกู้เบิกเงินเกินบัญชีจะเป็นลักษณะการกู้เบิกเงินเกินบัญชีที่เกิดจากข้อตกลงในระเบียบ
ข้อปฏิบัติการใช้บัญชีเงินฝากกระแสรายวัน จากการทำเป็นลายลักษณ์อักษรหรือเมื่อครบ
กำหนดระยะเวลาในสัญญาแล้ว มีการต่ออายุสัญญาออกไปอีกโดยปริยาย หากลูกค้าไม่
ประสงค์ที่จะอาศัยประโยชน์จากสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีต่อไป ก็ควรที่จะไปทำการบอก
เลิกสัญญาดังกล่าวกับธนาคาร เสียโดยเร็ว เพื่อที่จะไม่ต้องเสียดอกเบี้ยทบต้นให้แก่ธนาคาร
อีกต่อไป และจะทำให้มูลค่าประกันหรือทรัพย์สินที่เป็นประกันมีความรับผิดชอบในนี้ เบิกเกินบัญชี
ที่มีถึงวันบอกเลิกสัญญาเช่นกันด้วย

กล่าวโดยสรุปแล้วผู้เขียนเห็นว่า เนื่องจากสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีเป็น
สัญญาชนิดหนึ่งซึ่งโดยสภาพของสัญญาดังกล่าวนั้นสามารถปรับเข้าได้กับลักษณะของ
สัญญาบัญชีเงินฝาก ในการวิจัยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงต้องนำบทบัญญัติของกฎหมายลักษณะ
บัญชีเงินฝาก มาตรา 856-860 เป็นหลักเกณฑ์ ตลอดจนกฎหมายในลักษณะอื่นที่เกี่ยวข้อง
ของการกู้เบิกเงินเกินบัญชี เช่น กฎหมายลักษณะยืม ว่าด้วยยืมใช้สิ่งเปลี่ยนแปลง โดย
เฉพาะในเรื่องการคิดดอกเบี้ยทบต้น ซึ่งก็บัญญัติไว้แล้วไม่จำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมอีก
อีกทั้งผู้เขียนได้วิเคราะห์แนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ ซึ่งเห็นว่ายังมี
คำพิพากษาศาลฎีกาบางฉบับยังวางแนววินิจฉัยขัดกับคำพิพากษาศาลฎีกาอื่น ๆ ในเรื่อง
เดียวกัน ผู้เขียนใคร่จะเรียกร้องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้วางหลักเกณฑ์ในการกู้เบิกเงิน
เกินบัญชีไปในทางเดียวกัน ที่ผู้เขียนได้มีข้อเสนอแนะความที่ได้ปรากฏจากบทที่ 1
ถึง 4 นั้น เป็นเพียงข้อเสนอแนะแนวทางที่จะให้สัญญาได้รับความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย
ไม่ว่าจะเอาเปรียบแก่อีกฝ่ายหนึ่งเท่านั้น